

6. MICROFON s gala večerom

Garci u Međimurju i Varaždinu

6. stranica

Degustacija vina i izlet u Hrvatsku

10. stranica

VIII. Šokački piknik u Vršendi

15. stranica

Uistinu sve ovisi o nama

Hrvati u Mađarskoj od 2000. godine obilježavaju Državni dan Hrvata u Mađarskoj u spomen na utemeljenje Saveza Hrvata u Mađarskoj, prve samostalne krovne civilne udruge utemeljene u studenom 1990. godine. Nema dvojbe da je to bio najistaknutiji događaj u životu hrvatske zajednice u Mađarskoj, događaj koji je omogućio da hrvatska zajednica samostalno odlučuje o svojoj budućnosti, o svojoj sudbini. Dakako, tomu su pridonijele demokratske promjene u Mađarskoj i cijeloj srednjoistočnoj Europi, a najviše uspostavljanje samostalne i neovisne Republike Hrvatske. Savez Hrvata u Mađarskoj istaknuo je glavne ciljeve svojega djelovanja i donio odluke o pokretanju samostalnog tjednika na hrvatskome jeziku u svibnju 1991. godine te o vraćanju hrvatskoga imena u trima hrvatskim osnovnim školama i dvjema gimnazijama u Santovu, Pečuhu i Budimpešti. Izrađene su i smjernice odgojno-obrazovnog rada na hrvatskome jeziku. Prekretnica u životu manjina, pa i Hrvata u Mađarskoj, bilo je donošenje Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj 1993. godine, čime su zajamčena pojedinačna i kolektivna prava manjina u Mađarskoj, pravo na izbor manjinskih zastupnika u lokalne, mjesne i državne manjinske samouprave te pravo na preuzimanje i održavanje odgojno-obrazovnih ustanova. Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj bila je prva od svih manjinskih zajednica u Mađarskoj koja je preuzimanjem Hrvatskog vrtića i osnovne škole u Santovu 2000. godine krenula prema izgradnji kulturne autonomije, pridonijevši time izmjeni manjinskog zakona i prilagođavanju drugih zakonskih uredba. Bila je primjer drugim manjinskim zajednicama da krenu istim putem. Novi Zakon o pravima narodnosti u Mađarskoj iz 2011. godine proširio je prava i na pravo izbora parlamentarnog zastupnika, odnosno glasnogovornika, dakle na zastupljenost i u zakonodavnom tijelu. Preuzimanjem odnosno utemeljenjem novih odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova te povećanim financiranjem iz državnog proračuna izgrađena je zavidna infrastruktura koja otvara nove mogućnosti u očuvanju materinskog jezika, kulture i jačanju nacionalnog identiteta. Uvjeti su dani, a sve drugo uistinu ovisi samo o nama. S. B.

Glasnikov tjedan

„Puno smo toga proživjeli – teške i manje teške, ponekad jako teške trenutke, i sastanke i nesastanke, ali uvijek smo bili u službi poduzeća u kojem smo radili i u kojem radimo. Kad čovjek radi 22 godine s istim direktorom, teško je to razdoblje sročiti u jednu kolumnu.“

Dok pišem ove retke, još smo u mjesecu listopadu i direktor je Croatiae Čaba Horvath. Ali njegovo ime neće stajati u impresumu 44. broja Hrvatskog glasnika, koji moramo zatvoriti 28. listopada zbog nastupajućih blagdana i neradnih dana kako bi tjednik na vrijeme stigao do svojih pretplatnika. Od 20. siječnja 2000. godine tjednik Hrvata u Mađarskoj izdaje Croatia Nonprofit Kft. Tad se poduzeće koje se bavi informativnom, kulturnom i izdavačkom djelatnošću zvalo „Croatia KHT“, a njegov je direktor od utemeljenja do odlaska u mirovinu – 31. listopada 2022. godine – Čaba Horvath.

Croatia je izdavač Hrvatskoga glasnika od desete godine njegova izlaženja, od 3. broja u 2000. godini (od 20. siječnja 2000. godine), a izdavačka je prava preuzela od prijašnjih izdavača: Saveza Hrvata u Mađarskoj i Zemaljske samouprave Hrvata u Mađarskoj. Tiskanje se tjednika još neko vrijeme obavljalo u Čakovcu. Brojne su priče kojima su novinari svjedoci događanja. Posredni. Čaba je bio neposredni svjedok. Dugo smo se okupljali i radili na drugom katu u Ulici Nagymező 49, zatim preko puta u Ulici Nagymező 69, a danas je sjedište Croatiae u Ulici Lónyai 18/b.

Puno smo toga proživjeli – teške i manje teške, ponekad jako teške trenutke, i sastanke i nesastanke, ali uvijek smo bili u službi poduzeća u kojem smo radili i u kojem radimo. Kad čovjek radi 22 godine s istim direktorom, teško je to razdoblje sročiti u jednu kolumnu. Čaba i ja od svibnja 2005. godine dogovarali smo se i raspravljali, usklađivali u onom dijelu Croatiae djelatnosti koja se odnosi na informiranje. Podržavao je razvoj informacijskih platformi. Tako je 2005. uz Hrvatski glasnik utemeljen prvi internetski radio jedne narodnosti u Mađarskoj, Radio Croatia, a 1. siječnja 2014. organizacijska cjelina Medijski centar Croatia

(MCC). U uredništvu MCC-a počeli smo razvijati mnogo toga sadržajno i digitalno. Već smo 2015. godine pokrenuli internetsku televiziju, eksperiment koji se od 2018. počeo intenzivnije razvijati pod imenom „TV Croatia“, a naši su društveni profili, posebice profil Hrvatskog glasnika, postali snažni promotori Hrvata u Mađarskoj u cijelom svijetu. Postigli smo mnogo toga iz čega mogu učiti svi koji su pratili naš rad. Bili smo i ostali prvi u mnogočemu. Novinari, tehničari i snimatelji dolazili su i odlazili, kao i ostali djelatnici. Rijetki su mogli pratiti tempo.

Radili smo uvijek sa skromnim ljudskim resursima jer je direktor uvijek nastojao štedjeti. Na svim poljima. Nismo se tomu radovali. Ali, za sobom ostavlja tvrtku s velikim kapitalom koja raspolaže vlastitim nekretninama i zavidnom svotom na bankovnom računu. Tomu su doprinijeli svi djelatnici svojim radom jer se i u trenutcima kad „nije bilo novca“, kad su firmu opterećivali krediti, dosljedno štedjelo. Ipak, ostavljalo se prostora za samostalan i kreativan rad, podržavale su se nove inicijative na polju informiranja u kojem smo uživali, imali smo uvjete i slobodu za nezavisan rad što je ograničavala tek naša autorska „autocenzura“ (ako je postojala), i poneki prigovori sa strane (ako bismo ih uvažili). A bilo ih je i ima ih dosta. Ja se ovdje u ime svih djelatnika Croatiae opraštam od Čabe. Tako smo ga zvali i zovemo svi mi. Neka se odmori i neka u tom odmoru ne zaboravi ljude s kojima je radio u Croatiae 22 godine. Izmijenili su se mnogi, ali nas je petero (Annamarija, Stipan, Timea, Beta, Branka) s Čabom bilo svih ovih godina i u dobru i u zlu. Želimo mu da nađe mir i zadovoljstvo u obitelji i sa svojim unucima te da ga prate zdravlje i sreća.

Branka Pavić Blažetin

Gastronomski festival narodnosti

„Narodnosti u Mađarskoj trebaju biti uzor mnogima“, rekao je državni tajnik za bilateralne veze Ministarstva vanjskih poslova i parlamentarni zastupnik Tamás Nenczerna na Gastronomskom festivalu narodnosti 24. rujna u Piliscsabi. „Narodnosti uzorno čuvaju svoje tradicije i običaje na svim područjima: u kulturi, gastronomiji, glazbi, a time jačaju našu zemlju Mađarsku i naše društvo. One su potencijali, povezuju dvije zemlje, Mađarsku s kojom drugom zemljom, što je iznimno vrijedno i važno“, dodao je. Državni tajnik za narodnosne i crkvene veze pri Uredu premijera Miklós Soltész na otvorenju je rekao da festival koji se drugi

Državni tajnik za narodnosne i crkvene veze pri Uredu premijera Miklós Soltész otvorio je festival

put organizira želi istaknuti da 13 priznatih narodnosti u Mađarskoj živi u miru i prijateljstvu s većinskim narodom čuvajući svoju kulturu i tradiciju. Osim toga, na ovom festivalu 13 priznatih narodnosti uspijeva predstaviti svoje umijeće u gastronomiji, plesu i glazbi.

U ulozu domaćina načelnik Piliscsabe András Farkas izrazio je zadovoljstvo što se ovaj festival organizira u njihovu naselju, u kojem živi više narodnosnih zajednica. Naime, na budimskim obroncima njemačka su naselja, a prema Pilisu slovačka. U Piliscsabi već stoljećima žive pripadnici obiju narodnosti, a uz njih i

Hrvatska ekipa na čelu s glasnogovornikom Jozom Solgom

Romi. Gastronomski festival svih narodnosti Mađarske održan je u klopu Berbene povorke u organizaciji Njemačke kulturne udruge i Njemačke osnovne škole „János Hauck“. Program je započeo berbenom povorkom, a zatim su u Vrtu Csaba posjetitelji i zainteresirani imali mogućnost kušati tradicionalna jela svih 13 priznatih narodnosti u Mađarskoj (bugarske, romske, grčke, hrvatske, poljske, njemačke, armenske, rumunjske, rusinske, srpske, slovačke slovenske i ukrajinske). Na gastronomskom festivalu svirao je orkestar Srpskog kazališta. Na narodnosnom festivalu sudjelovala je i hrvatska ekipa na čelu s glasnogovornikom Jozom Solgom. Grah u glinenom loncu koji su pripremili dobio je dobre kritike, kao i ostale delicije.

Branka Pavić Blažetin

Intervju s dr. sc. Dinkom Šokčevićem

Ne dajmo se otrgnuti od svojih korijena!

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Dr. sc. Dinko Šokčević rođen je u Baji 1960. godine. Znanstveni je interes Dinka Šokčevića, između ostaloga, i povijest i kultura Hrvata u Mađarskoj kao i veze Hrvata i Mađara. Radio je i surađivao s nizom znanstvenih institucija i ustanova visokog školstva poput Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu, Instituta za povijest Mađarske akademije znanosti, gdje danas i radi. Nositelj je nagrade Hrvatskoga nacionalnog odbora za povijesnu znanost i Društva za hrvatsku povjesnicu „Jaroslav Šidak”. Dobar je poznavatelj hrvatsko-mađarskih odnosa i položaja Hrvata u Mađarskoj. Osim toga, dr. sc. Dinko Šokčević zastupnik je HDS-a u funkciji savjetnika za obavljanje i nadzor narodnosnih društvenopolitičkih zadataka. Autor je knjiga i na hrvatskom i mađarskom jeziku, brojnih stručnih radova, a nedavno je objavio i dvojezičnu knjigu „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj / A magyarországi horvátok rövid története”. Uptitali smo ga o popisu stanovništva u Mađarskoj.

|| *Ovih se tjedana odvija popis stanovništva u Mađarskoj. Hrvatska državna samouprava poziva mađarske građane da daju odgovore i na neobvezna pitanja u popisnom upitniku, odgovore na pitanja koja se odnose na narodnost i materinski jezik. Koliko su brojke iz popisa važne za Hrvate u Mađarskoj?*

– Popis stanovništva, odnosno brojke, važne su ne samo iz simboličnih nego i iz praktičnih razloga. O broju Hrvata u pojedinim naseljima ovisi npr. pravo na osnivanje hrvatskih manjinskih samouprava, ali i na državnoj razini vrlo je bitno za očuvanje naših autonomnih kulturnih ustanova i naše političke i kulturne autonomije. Važno je da se spomenute brojke povećaju ili barem ne smanje.

|| *Skupina građana ovih dana vodi kampanju i nagovara Bunjevce nehrvate da pri popisu stanovništva kao odgovore na pitanja „druga narodnost”, „drugi jezik” daju odgovore „Bunjevac”, „bunjevački jezik”. O čemu je riječ? Glasnogovornik Jozo Solga rekao nam je kako je Skupština Hrvatske državne samouprave usvojila Deklaraciju o svim hrvatskim subetničkim skupinama kao dijelu hrvatskog korpusa u Mađarskoj.*

– Nije riječ samo o Deklaraciji, nego postoji pravni propis po kojemu je Državni zavod za statistiku dužan ubrojiti među Hrvate one građane koji se koriste nazivima raznih hrvatskih subetničkih skupina. Skupina građana nastoji mimo postojećih pravnih propisa vršiti pritisak na dužnosnike Vlade, Državnog zavoda i mjesnih samouprava da se spomenuti način zbrajanja promijeni. Međutim, zakon nije promijenjen, popisivači i Državni zavod za statistiku dužni su postupati u skladu s propisima.

|| *Znamo kako je pred Mađarskim parlamentom već dvaput bila inicijativa za priznavanje Bunjevaca kao samostalne narodnosti, ali je odbijena. U Srbiji su Bunjevci priznati kao narod. Ako se pri ovogodišnjem popisu broj građana koji se izjasne kao Bunjevci popne do kritične brojke, može li to biti poticaj daljnjim inicijativama? Tim*

više što i iz Europske unije ima prigovora kako se Bunjevcima nehrvatima ne osiguravaju jezična ni manjinska prava.

– Zapravo je cijela ta inicijativa građana iz Mađarske naveliko potpomognuta i podržana iz Srbije. Mađarski je parlament dva puta s velikim brojem glasova zastupnika i desnih i lijevih političkih stranaka odbio spomenutu nehrvatsku bunjevačku inicijativu. Pred Vijeće Europe doduše je dospjelo neko izvješće u kojemu se tražila osuda Mađarske zbog nepriznavanja zasebne bunjevačke narodnosti, ali Vijeće unatoč nadama inicijatora nije donijelo nikakvu odluku u kojoj bi se mađarska Vlada osudila ili bila primorana promijeniti gore spomenutu odluku Mađarskog parlamenta. Problem je u tome što spomenuta skupina građana negira hrvatstvo Bunjevaca i pri tome prešućuje i falsificira činjenice, tvrdi da su Bunjevci postali Hrvati tek Titovom naredbom iz 1945. godine, a već je biskup Ivan Antunović 1884. godine napisao u svojoj glasovitoj Raspravi da se voli (!) nazivati Hrvatom.

|| *Uzorak popisnog upitnika na stranici Državnog zavoda za statistiku može se pogledati na devetnaest jezika (uz mađarski), dok se mrežno on mogao ispuniti samo na mađarskom i engleskom jeziku.*

– I ja sam se čudio tomu da nema mogućnosti da se mrežni upitnik ispuni na hrvatskom jeziku ako već uzorak možemo pročitati na 19 jezika. To je svakako propust nadležnih organa.

U odnosu na popis stanovništva 2001. godine deset godina poslije (2011.) povećan je broj pripadnika hrvatske narodnosti u Mađarskoj, ali je broj ljudi koji su se izjasnili kao Hrvati i broj onih koji su se izjasnili da im je hrvatski materinski jezik bio manji nego 2001. godine.

– Nažalost, broj govornika materinskog jezika u današnje vrijeme postupno se smanjuje u cijeloj Europi gotovo kod svih nacionalnih manjina, čak i tamo gdje pripadnici narodnosti imaju visok stupanj kulturne autonomije i ne moraju se suočavati s političkim pritiscima ili asimilacijskom politikom većinskih nacija. Živimo u otvorenom društvu, svakodnevno smo izloženi utjecajima većinskog jezika. Osim manjeg broja naših sugrađana koji rade u hrvatskim manjinskim ustanovama, na radnom mjestu i svugdje oko nas ima vrlo malo mogućnosti za uporabu našeg materinskog jezika. Naravno, u doba interneta u slobodno vrijeme možemo pretraživati i čitati hrvatske portale i možemo doći do raznovrsnih kulturnih i sportskih sadržaja, ali većina Hrvata mlađe i srednje, radno aktivne generacije u Mađarskoj najveći dio dana provodi u mađarskom jezičnom okružju. U prošlosti je u zatvorenim seoskim zajednicama bilo lakše očuvati narodnosni jezik, čak i u razdobljima kad se u školama pojavila nasilna jezična asimilacija koju je poticala službena politika nacionalnih država većinskih naroda.

Pitanja iz popisnog upitnika pružaju brojne mogućnosti izjašnjavanja višestrukih identiteta. Time se želi povećati broj pripadnika narodnosti? Ili? Ako sam dobro izračunala, ako odgovorim na sve mogućnosti, mogu dati odgovor da se vežem uz osam identiteta! Ne znam postoji li takva praksa u susjednim državama ili je to tek mađarski specifikum. Recimo, i u Srbiji je sad popis stanovništva i glede narodnosti postoje tek dva pitanja: „Koje si narodnosti?“, „Koji ti je materinski jezik?“. A tako je bilo i prošle godine u Hrvatskoj.

– Mislim da na dva najvažnija pitanja koja se uzimaju u obzir npr. kod pokretanja inicijative za osnivanje narodnosnih samouprava građani mogu dati samo dva odgovora. Poznajem, pogotovo u većim gradovima, mnogo osoba hrvatskog podrijetla koji imaju dvostruki identitet, oni kod tih pitanja vjerojatno izražavaju i mađarski i hrvatski identitet. Uostalom, plod je klasičnog nacionalizma 19. i 20. stoljeća da su države od svojih građana zahtijevale samo i isključivo izražavanje jednog jedinog identiteta. U doba Zrinskih to uopće nije bilo tako, zato je Nikola Zrinski u mađarskoj Zrinijadi mogao napisati o svojem bratu Petru „To je moj viteški brat / i Mađar i Hrvat.“

Nedavno ste izjavili da je u prethodnim povijesnim razdobljima mađarska politika ili javno ili potajno (u doba socijalizma) težila asimilaciji manjina. Nakon demokratskih promjena i pogotovo nakon usvajanja Zakona o nacionalnim manjinama 1993. godine uistinu dolazi do promjena. Kako se kod popisa stanovništva od početka stoljeća, posebice nakon Drugog svjetskog rata i demokratskih promjena, pitalo za pripadnost hrvatskom narodu? Gdje su se ubrajali Bunjevci, Šokci, Raci? Kako su se naši predci borili za hrvatsko izjašnjavanje?

– Mađarska je službena politika u 19., ali i u 20. stoljeću težila asimilaciji nacionalnih manjina. To jasno dokazuju onodobni izvori. Unatoč poprilično liberalnom zakonu o narodnostima iz 1868. u praksi su isprva samo lokalne vlasti, a od kraja 1870-ih i vlada nastoji onemogućiti provođenje zakonom zajamčenih manjinskih prava i na polju školstva i na području prava na uporabu manjinskih jezika u javnim ustanovama. Druga je stvar to da među najjačim i najbrojnim narodnostima (Rumunji, Slova-

ci, Srbi) na područjima na kojima su oni činili većinu ta politika nije bilježila neke veće rezultate prije 1918. godine, ali kod nacionalnih manjina koje su živjele raštrkano u krajevima s mađarskom većinom i u većim naseljima s mješovitim sastavom stanovništva asimilacijska je politika bilježila uspjehe. Nakon Drugog svjetskog rata na papiru su bila priznata prava manjina, ali u praksi je nakon 1948./1949. godine, poslije sukoba Staljinova sovjetskog tabora s Titovom Jugoslavijom, došlo do teškog političkog progona pripadnika hrvatske (pa i srpske i slovenske) manjine u Mađarskoj. Sva ta politika i prije 1945. pa i poslije odražavala se i na popise pučanstva, naravno, negativno glede broja onih pripadnika hrvatske manjine koji bi se htjeli izjasniti kao članovi naše zajednice. Osim toga, nekom potpuno krivo shvaćenom logikom jugoslavenskog unitarizma pripadnici naše manjine bili su u doba socijalizma popisivani zbirno kao Južni Slaveni. Dakle, mađarske vlasti prije 1990. godine nisu pružale podršku hrvatskoj nacionalnoj integraciji. Ako već govorimo o popisima i o mađarskoj službenoj politici prema Hrvatima u Mađarskoj, vrijedi citirati članak najvažnijeg lista bunjevačkih i šokačkih Hrvata, tjednika „Neven“ iz Subotice. Taj vrijedni branitelj naših narodnosnih prava ovako piše u uvodniku pod naslovom „Jesmo li mi ‘Egyebek!’?“ („Jesmo li mi ‘Ostali!’?“) u prosincu 1913. godine: „Ne dile se Nimci na Švabe, Sase i Nimce Bavare; ne dile se Mađari na Székelyje, Kune, Čangove; samo su Hrvati toliko srični kod nas da imaju toliko imena koliko ko zamisli.“

Dakle, ne dajmo se otrgnuti od svojih korijena! Biskup Antunović i svi mjerodavni istraživači naše prošlosti jasno su dokazali da je naša pradomovina u Hrvatskoj i onim hrvatskim krajevima Bosne i Hercegovine gdje i danas žive Hrvati koji govore isti jezik, isti dijalekt kao mi. Ako je biskup Antunović 1884. godine u doba najgorih političkih pritisaka na nacionalne manjine hrabro napisao da se voli nazivati Hrvatom, trebamo to i mi učiniti danas!

Sporazum o suradnji

Veleučilište u Virovitici i Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom „Miroslav Krleža“ sklopili su sporazum o suradnji, o čemu nas je izvijestila ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ Janja Živković Mandić. Sporazum su 13. listopada u pečuškoj školi potpisali ravnateljica Janja Živković Mandić i dekan Veleučilišta u Virovitici Dejan Tubić. Pod suradnjom podrazumijevaju se društvene aktivnosti, razmjena i mobilnost nastavnika, kvaliteta i razvoj studijskih programa, istraživanje i razvoj, stručni skupovi i izdavaštvo te ostala područja suradnje od zajedničkog interesa. Istog je dana učenicima i nastavnicima predstavljena djelatnost Veleučilišta u Virovitici. Na veleučilištu su dostupni sljedeći studijski programi: preddiplomski studij – Elektrotehnika (smjer Telekomunikacije i informatika), Računarstvo (smjer Programsko inženjerstvo), Menadžment (smjerovi Informatički menadžment i Menadžment ruralnog turizma) i Poduzetništvo (smjer Poduzetništvo usluga); diplomski studij – Menadžment. Misija je Veleučilišta u Virovitici obrazovati stručnjake koji imaju izražen poduzetnički duh i koji su spremni za samostalnu primjenu stečenih znanja i kompetencija, što će im omogućiti konkurentnost na tržištu rada te stručnu, akademsku i socijalnu mobilnost.

Garci u Međimurju i Varaždinu

Garska hrvatska samouprava organizirala je od 24. do 27. rujna 2022. četverodnevno hodočašće u sjeverozapadnu regiju Hrvatske. Na hodočašću je sudjelovalo ukupno 25 osoba iz Gare i okolice. Projekt je ostvaren uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“ pri Uredu premijera Mađarske.

Nakon prošlogodišnjeg hodočašća u Međugorje garska hrvatska samouprava ove se godine odlučila za Čakovec, Varaždin, Trakošćan i Ludbreg.

Prvi dan posjetili smo Čakovec, sjedište Međimurske županije. Čakovec je jedan od najvažnijih temeljaca zajedničke povijesti Hrvatske i Mađarske. Grad i cijelo Međimurje pripadalo je povijesnoj Ugarskoj sve do Trianonskog sporazuma, ali i tada pretežito s hrvatskim stanovništvom. U XVI. i XVII. stoljeću stari je grad u posjedu poznate obitelji Zrinski. Nikola IV. Šubić Zrinski hrvatskog je podrijetla iz primorske regije, ali zbog svojih uspjeha u borbi protiv Turaka te privrženosti mađarskomu kralju dobiva u posjed zemljišta u Međimurju te postaje jednim od najvećih mađarskih plemića. U Mađarskoj je poznat kao „Heroj Sigeta“. Isto je tako poznat hrvatski ban, vojskovođa i mađarski pjesnik Nikola VII. Zrinski, praunuk Nikole IV. U epu „Propast Sigeta“ prisjeća se svojeg pradjeda. Dok je on svoja djela pisao na mađarskom jeziku, njegov brat Petar Zrinski bio je poznati hrvatski pjesnik.

U Čakovcu s lokalnim stručnim vodičem posjetili smo stari grad, njegovu riznicu te Muzej Međimurja. Prošetali smo se središtem grada kraj povijesnih znamenitosti: franjevačke crkve, nekadašnje Trgovačke kasine u secesijskom stilu, Festeticheva dvorca te spomenika članovima obitelji Zrinski. Žitelji Čakovca brižno čuvaju svoje međimursko kajkavsko narječje, mnogi ljudi koje smo sreli nisu ni govorili književnim hrvatskim jezikom.

Tijekom varaždinskih programa nismo imali sreće s vremenom, cijelo je vrijeme padala kiša. Zbog promjene lokacije iz otvorenog u zatvoreni prostor nažalost nismo dobili mjesta na koncertu „Varaždinske barokne večeri“. Ali imali smo brojne druge sadržaje. S izvrsnim lokalnim vodičem posjetili smo stari grad, koji potječe iz XII. stoljeća i koji je tijekom više stoljeća bio posjed mađarske obitelji Erdődy. Za vrijeme borbe protiv Turaka hrvatski Sabor često svoje sjednice održava u sigurnijem Varaždinu umjesto u Zagrebu, pa tako za vrijeme austrougarske cari-

ce Marije Terezije, sredinom XVIII. stoljeća, Varaždin postaje glavni grad Hrvatske (sve do požara 1776., kad je glavni grad vraćen u Zagreb). U razvoju grada sve od srednjeg vijeka važnu ulogu imali su obrtnici koji su udruženi u cehove. Bogatstvo grada reprezentiraju mnoge palače izgrađene u baroknom stilu. Mi smo posjetili Palaču Herzer, koja je danas prirodoslovni Muzej kukaca. Povijesni je simbol grada i gradska kuća, izgrađena 1523. i poslije obnovljena u baroknom stilu. Posjet gradskoj kući organizirala nam je gđa Vesna Haluga, pročelnica u Gradu Varaždinu i bivša generalna kon-

zulica RH u Pečuhu. Vesna nas je primila otvorena srca te organizirala predstavljanje grada i njegove povijesti, o kojoj nam govorio Dražen Dretar, voditelj Odsjeka za protokol. Pozdravio nas je i Miroslav Marković, zamjenik gradonačelnika. Dobili smo i skromne poklone sa simbolima grada. U nedjelju 25. rujna sudjelovali smo na jubilarnoj svetoj misi u povodu 25. obljetnice utemeljenja Varaždinske biskupije. Misu na otvorenom prostoru pored Varaždinske katedrale održao je biskup Bože Radoš u društvu brojnih svećenika. Prošetali smo se po varaždinskom groblju, koje postoji od 1773. godine i slični botaničkom vrtu s brojnim vrstama rijetkih biljnih nasada. Prošetali smo se ugodnim kamenim ulicama središta grada baroknog stila, pogledali franjevačku crkvu te crkvu svetog Nikole.

Po pola dana proveli smo u obližnjem Trakošćanu i Ludbregu. U zagorskom Trakošćanu cilj nam je bio posjet impozantnom dvorcu koji je stoljećima bio u posjedu vlastelinske obitelji Drašković. Prostorije i namještaj u dvorcu pružaju uvid u život plemića iz prethodnih stoljeća. Dvorac je okružen velikim parkom i jezerom. Ludbreg je jedno od najstarijih naselja u Hrvatskoj. Nastanjen je bio već u doba Rimskog Carstva pod imenom „lovía“, o čemu svjedoče nalazi u arheološkom parku „lovía“. U srednjem vijeku poznato je trgovište i poslije posjed obitelji Batthyany, koja je izgradila dvorac. Unutar dvorca nalazi se kapelica „Sveti križ“, poznata po tome da se tamo vino pretvorilo u Kristovu krv. Svećenik je tu relikviju uzidao u zid iza oltara, a poslije je tadašnji papa Leon X. svojom bulom i službeno potvrdio Ludbreg kao hodočasničko odredište. Ludbrežani drže da je njihov grad „središte svijeta“ jer se nalazi u jednakoj udaljenosti od važnijih gradova regije i srednje Europe. To simboliziraju koncentrični krugovi na glavnom trgu. Posjetili smo i crkvu Presvetog Trojstva.

Iako nas je loše vrijeme malo poremetilo, proveli smo četiri ugodna dana u matičnoj domovini, a uz razgledavanje znamenitosti bilo je vremena i za druženje. Naši putnici vratili su se s lijepim uspomjenama.

Martin Kubatov

Blagoslovljen novi križ krajputaš u Katolju

Hrvatska narodnosna samouprava Katolja podigla je novi križ krajputaš, koji je blagoslovljen 2. listopada. Križ je postavljen na ulazu u selo s desne strane puta. Kako kazuje predsjednica Hrvatske samouprave Katolja Ružica Kovačević Ivanković, križ je podignut Isusu Kristu u znak vjere, ljubavi i nade.

Dan je započeo svetom misom na hrvatskom jeziku u mjesnoj crkvi. Svetu misu služio je dekan župnik iz Mohača Ladislav Bačmai, a pjevao je katoljski Pjevački zbor „Karašica“. Okupljeni su se nakon svete mise procesijom sa zastavama uputili do novog križa. Križ je nakon govora predsjednice Hrvatske samouprave Katolja blagoslovio dekan župnik Ladislav Bačmai uz pjesmu Pjevačkog zbora „Karašica“. Događaj su uljepšali Katoljci odjeveni u nošnju predaka.

Obraćajući se okupljenima – među njima načelnici Katolja Nóri Csibi Trubics, generalnom konzulu Dragi Horvatu, glasnogovorniku Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozi Solgi i drugima – predsjednica Hrvatske samouprave Katolja Ružica Kovačević Ivanković između ostaloga rekla je: „Kad je mađarska Vlada raspisala natječaj za obnovu i podizanje novih križeva krajputaša, naša Hrvatska samouprava odlučila je iskoristiti tu priliku za podizanje novog križa krajputaša na ulazu u selo i za obnovu starog križa. Pri pisanju natječaja pomogla nam je Marta Barić Rónai, koja je rođena u Katolju, i njoj ovim putem zahvaljujemo. Uspjeli smo. Dobili smo potporu Državnog tajništva za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama Ureda predsjednika Vlade iz programa Fonda 'Gábor Bethlen' u iznosu od 2 483 000 Ft.

„Ako prođeš pored križa kraj puta, prekrži se i pomoli“

Domaćini i gosti sa svećenikom Ladislavom Bačmajem

Ovaj novi križ krajputaš visok je 3,5 metra i izgrađen je od mramora. Na križu se nalazi raspeti Isus Krist, naš Otkupitelj, i njegova pod križem žalosna Majka Marija. Kako vidite, uredili smo i okoliš. Seoska samouprava na čelu s načelnicom kupila je cvijeće i postavila svjetlo na električni stup da se i po mraku lijepo vidi ukras sela, naš novi križ krajputaš.

Obnovili smo i stari križ koji je podignut otprilike 1800. godine i nalazi se blizu Spajnice, polja uz Katolj. Križ je odavde udaljen otprilike 1 km. Taj križ danas ne možemo posvetiti zbog vremenskih neprilika, ali još tijekom jeseni planiramo pješačko hodočašće, kad bismo obišli svih 13 križeva koji se nalaze oko našeg Katolja.

Naši predci u svojoj čvrstoj vjeri podizali su križeve krajputaše u raznim životnim prilikama i neprilikama. Zapalimo svijeće sjećanja na naše pretke koji su uz vjeru sačuvali svoj nacionalni identitet i materinski jezik. Kako naša vjera ne bi oslabjela u ovom vremenu pandemije koronavirusne bolesti, ratova i ekonomske krize, i mi smo podigli križ jer je došlo vrijeme da tražimo spasenje od Boga. To nam je jako potrebno.

Isusu Kristu u znak naše vjere, ljubavi i nade križ je podigla Hrvatska samouprava Katolja za spas ljudi i našega sela. Moja baka uvijek je govorila: 'Ako prođeš pored križa kraj puta, prekrži se i pomoli'. Pomolimo se i mi jer u križu je spas. Slava Tebi, Bože, u svakoj prilici, u svakom događaju, i hvala Ti za sve nade koje imamo za budućnost."

Branka Pavić Blažetin

MiCROfon 2022. s gala večerom u Petrovom Selu

Organizatori ovoljetnoga miCROfona, Hrvatska državna samouprava, Kulturno prosvjetni centar Hrvata u Mađarskoj i organizacijski tim iz Gradišća, malo su se pofuznuli s brojidbom, kad umjesto petoga, jubilarnoga pjevačkoga spektakla, u subotu 15. oktobra u Petrovom Selu je priredjen jur šesti show talentiranih mladih pjevačev. Istina, ovput u novom formatu: s presenećenji, spominki i s novimi doživljaji. Nadalje prez naticateljskoga karaktera, prez žirija, ali na petrovskoj pozornici jur s dobro poznatimi izvodjači.

Kako su rekli moderatori Mirjana Šteiner i dr. Andrija Handler, posebna tematika bila je ovom prilikom, takorekuć spomen-predstava onim hrvatskim glazbenikom ke smo nažalost jur izgubili, ali su svakako ostavili pečat u hrvatskoj pop-rock mužiki: Oliver Dragojević, Aki Rahimovski (Parni valjak), Rajko Dujmić (Novi fosili) i Vinko Coce. Iako je Toše Proeski makedonskoga podrijetla, gustokrat se čuju njegove pjesme ne samo u Hrvatskoj nego i kod nas, a to se odnosi i na vojvodjanskoga Đorđa Balaševića. U uvodu spektakla petrovski Jandre Kovač odjačio je jednu ljubavnu, a za njim je slijedila 20-ljetna petroviska Patricija Kelemen, studentica umjetničke škole glazbe, koj je sanja da postane profesionalna pjevačica. Svojim jačenjem mnogim je natarala i suze u oko s Oliverovom pjesmom „Što to bješe ljubav“. 24-ljetni Benjamin Erdélyi iz Novoga Sela, djelatnik Grada Pečuha i svirač sastava „Baranja“, izabrao

je pjesmu „Trešnja“ makedonskoga Pavarottija Toše Proeskoga, gdo je izdao prvi album na hrvatskom jeziku 2004. ljeta, ali nažalost u prometnoj je nesreći preminuo 2007. ljeta. Hrvatski glazbenik i skladatelj Rajko Dujmić najveć vrimena proveo je u bendu Novi fosili, on je umro pred dvimi ljeti takaj u prometnoj nesreći. Lanjska pobjednica miCROfona, 17-ljetna Petroviščanka i folklorišica HKD-a „Gradišće“ Luca Barilović, ka se za maturom pripravlja na pečuški studij psihologije, odjačila je s dubokimi čuti stari šlager Novih fosilov pod naslovom „Najdraže moje“. Naravno, domaća ovacija nije izostala. Druga i treća Oliverova pjesma u kompaktu pod naslovom „Što učinila si i Morski vuk“ pripadale su ovput 29-ljetnomu Sumartončanu Ladislavu Rodeku, inženjeru i sviraču sastava „Sumartonski lepi dečki“, gdo danas s familijom živi u Juri. Peta izvodjačica bila je 20-ljetna Karmela Pajrić iz Koljnofa, pobjednica

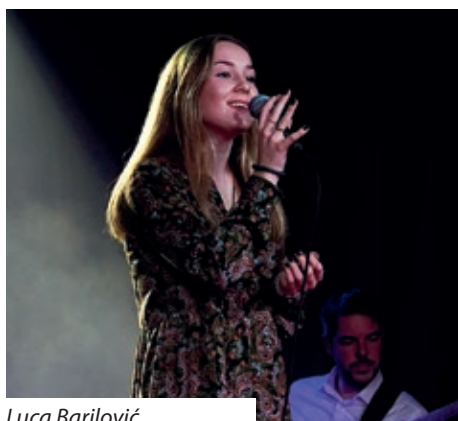
miCROfona 2019., studentica turizma i menadžmenta u Opatiji, kade u slobodnom vrimenu i dalje tanca folklor i jači u jednom bendu. Vinko Coce, trogirski te-

Benjamin Erdélyi

Karmela Pajrić

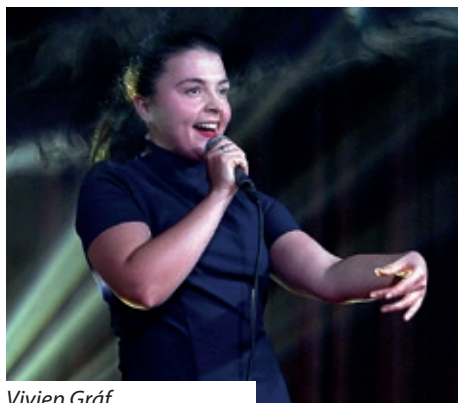

Luca Barilović

FOTO: PETAR TEMMEL

Patricija Kelemen

Vivien Gráf

Ladislav Rodek

Trenutak za pjesmu

Odlomki

Žitak ne moreš zatajat,
lita, koja si preživil...
Moreš boge rušit, stvarat,
trag si ostavil, da si bil!

Lajoš Škrapić

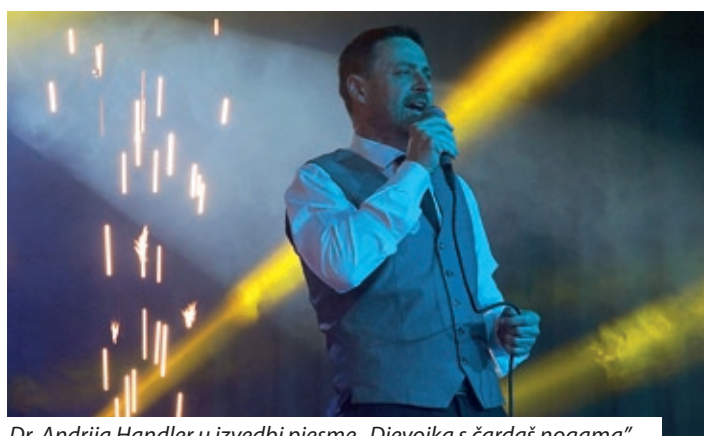

Na kraju programa izvođači s moderatori programa Mirjanom Šteiner i dr. Andrijom Handlerom

spomenu zvanaredni muzičari ki su još jednoč osigurali glazbenu pozadinu: Jandre Kovač, Gábor Balogh, Dušan Timar, Dominik Janny, Flórián Kónyai, Sabina Balogh i Noémi Hettinger te šef benda Robert Miška Harangozo. I onda zaglušala je himna miCROfona „To je moj dan“. Uz burni aplauz letile su štrofe „Pjevajte s nama, pjevajte svi!“. Predsjednik Hrvatske samouprave Ivan Gugan obrnuo se je sa zahvalnim riječima svim ki su sudjelovali u ovoj jednoj, i za njega najdražih priredab, a duši miCROfona ki vjerojatno najveć energiju i djel ulaže u ov

Noémi Hettinger i Sabina Balogh, jačkarice miCROfon-benda

Dr. Andrija Handler u izvedbi pjesme „Djevojka s čardaš nogama“

nor, jur je od 2013. ljeta na pokoju, a njegova najpoznatija pjesma „Vilo moja“ i danas je čuveni i omljubljeni šlager, rado je pjevan i u gradišćanskoj publici. Tako je izbor Karmele bio pun pogodak, otpjevano perfektno. Aki Rahimovski, takaj makedonskoga podrijetla, stup Parnoga valjka, preminuo je ljetos, a na njega se je spomenulo s pjesmom „Dođi“ u izvedbi 28-ljetne Vivien Gráf iz Mohača, članice orkestra „Poklada“, ka trenutačno djela u Budimpešti kot dizajnerica interijera. Vivien je ne samo pjesmom i svojim kristalnim glasom nego i nastupom i čarobnim smihom oduševila gledatelje. Na sljedećoj točki začela se je druga runda showa, jer svaki izvođač pjevao je dvi pjesme, tako da je Benjamin Erdélyi, ostajući vjerran Toši, otpjevao još ritmičnu „Ledenu“. Luca Barilović za drugi je krug nastupala s ljubavnom „Dok je tebe“ Parnoga valjka i pravoda je zavrдила ogromni aplauz. Ladislav Rodek s jačkom „Igra bez granica“ Toše Proeskoga i Karmela Pajrić s „Jesen u meni tuguje“ Parnoga valjka mogli su ganuti sve nazočne. Na sam kraj ostale su još dvi odlične pjesme s dvimi izvođačicami: s Tošinom „Nesanicom“ Vivien Gráf i s Oliverovimi „Stijenami“ Patricija Kele-

men. U dodatku kot presenećenje još je na binu došao moderator dr. Andrija Handler i opisao jačuci „Djevojku s čardaš nogama“ panonskoga mornara Đorđa Balaševića. Sabina Balogh i Noémi Hettinger, pjevačice u miCROfon bendu, još su uz izvrsnu mužiku nazvistle svitu „Meni trebaš ti“. I ne bi bilo pristojno da se ne

dogodjaj, skladatelju, redatelju i mentoru mladih pjevačev i pjevačic Robertu Miški Harangozoju, prikdao je poseban poklon, kot i svim izvođačem, u zaufanju da kljetu na ovom istom mjestu imat ćemo ponovo priliku čuti talentirane Hrvate i Hrvatice uz jačku i perfektnu glazbu.

Tiho

Predsjednik HDS-a Ivan Gugaň prikđaje priznanje duši miCROfona Robertu Miški Harangozoju

Degustacija vina i izlet u Hrvatsku

Branje i prerada grožđa te kušanje vina u prirodi jedan su od najljepših događaja tijekom cijele godine i upravo je zato uzdignut na razinu svečanosti. Sve je to simbol obilja i životne radosti u krajevima u kojima su posađeni vinogradi.

Hrvatske samouprave XVI. okruga i Čepela, imajući na umu tu ideju, organizirale su izlet za Hrvate iz Budimpešte u baranjsko mjesto Suzu. Stotinjak posjetitelja imalo je priliku kušati visokokvalitetna vina Vinarije „Pinkert“, uživati u hrvatskim specijalitetima i prije svega družiti se.

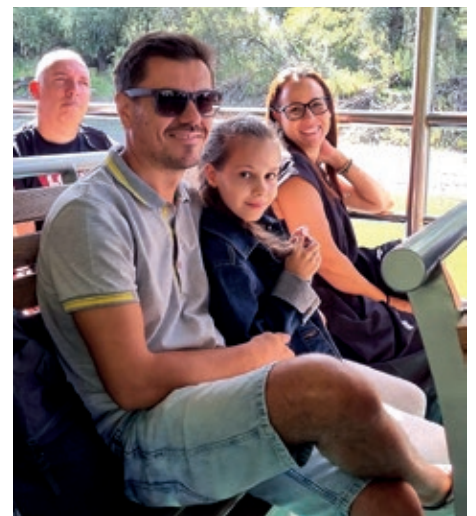
Osnovne su namjere manifestacije njegovanje berbenih običaja i prikazivanje tradicijske kulture hrvatskih krajeva.

Već se više generacija obitelji Pinkert bavi vinogradarstvom i vinarstvom. Vinogradi su smješteni na Baranjskoj planini, na nadmorskoj visini od 198 metara i na

izuzetno povoljnoj lokaciji za uzgoj vinove loze. Posjetitelji su uživali u okusima graševine, sauvignona blanca, muškata žutog, caberneta sauvignona, caberneta franca i merlota.

Ovaj je izlet drugi po redu u organizaciji ovih samouprava, a ostvaren je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Prvi je izlet bio u Mađarskoj, ali je ove godine odlučeno da će se putovati malo dalje i tako je izbor pao na Hrvatsku.

„Izabrali smo Baranju, gdje isto skupa žive Hrvati i Mađari. Prvo smo stali u Mo-

haču, gdje smo posjetili Muzej ‘Kanizsai Dorottyja’. Tamo smo mogli vidjeti kako su naši predci živjeli u prošlosti”, izjavila nam je predsjednica samouprave XV. okruga Kinga Kolesza.

U muzeju su posjetitelji imali priliku pogledati i narodnu nošnju Šokaca i podravskih Hrvata. U hrvatskoj Baranji nalazi se Kopački rit, gdje su se polaznici mogli šetati prirodom, putovati vlakom i ploviti brodom.

„Imali smo vodiča koji nam je ispričao sve što trebamo znati o Kopačkom ritu, Dravi i Dunavu. Poslije sjajnog izleta stigli smo u Suzu, gdje nas je čekala degustacija vina u podrumu obitelji Pinkert”, izjavila je predsjednica samouprave Čepela Andrea Tábori-Simara.

Na izletu su bili hrvatski veleposlanik Mladen Andrić sa svojim suradnicima Marinom Sikora i Brunom Lopandićem, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i više predstavnika iz hrvatskih samouprava iz Budimpešte.

Za dobru zabavu pobrinuo se Orkestar „Vizin”.

Neda Maretić

Festival zborov u Hrvatskom Jandrofu

Na poziv Radoslava Jankovića, predsjednika Hrvatskoga kulturnoga saveza u Slovačkoj, kemljanski je pjevački zbor „Mali Dunaj” gostovao 4. septembra u Hrvatskom Jandrofu. Kemljanci su na takovom festivalu dali svoj program, ča se je počeo jur u petak i povezano s kiritofom, u nedilju se je završio. Hrvatski narod Hrvatskoga Jandrofa strogo si čuva svoj hrvatski jezik i tradicije, i to na jako visokom nivou, da se gledatelji nisu mogli čuditi na tako lipom programu. Morem opomenuti da organizatori imaju dosta finansijskih izvorov, ča u velikom pomogne u čuvanju, gaženju domaće kulture. Ne samo selo Hrvatski Jandrof, nego i Požonska vlast je podupirala ov trodnevni festival.

Muško jačkarno društvo „Hrvatski Jandrof”

Domaća društva

Zbor „Mali Dunaj” iz Kemlje

FOTO: MARCELL RADICH

Nedilju otpodne mjesna društva i uz naše jačkare njevo Muško jačkarno društvo, a isto tako i iz Moravske jedan jačkarni zbor ki od 1916. ljeta postoji, dali su izvanredan program. Kad su Moravci počeli pjesme jačiti „Ne diraj moju ljubav” i „Ružo moja crvena”, muško domaće društvo pošlo je gori na pozornicu, a publika je stojeć jačila s njimi. Na pozornici sva je moguća generacija imala ulogu: mala dica iz čuvarnice u narodnoj nošnji su tancala, jačila, isto tako i divojke i junačići veselo pjevali uz pratnju sviračev Hrvatskoga Jandrofa i Čunova. K dobroj atmosferi toga dana i naši su jačkari dodali svoje i razveselili gledatelje s gradišćanskimi jačkami. Za dugoljetno djelo „Za hrvatstvo” Radoslav Janković i Juraj Maasz dostali su od grada Požona povelje. I mi čestitamo njim za veliko i brižno djelo ča za hrvatstvo činu.

Franci Kišov

Kemljanci na Pagu

Kemljanski ljudi su čudami bili na Pagu, ali prošlo ljeto da je bila pandemija nismo mogli organizirati putovanje. Mnogim je jako falilo more. Javili su nam se nekolikimi da bi rado odputovali. Organizirala je to naša Hrvatska samouprava Kemlje. Nažalost, nije bilo slobodnoga mjesta va augustuši, ali i va septemberi još nije bilo kasno. Ako je vrime lipo i dobro, onda je i voda. Krez jedan tajedan napunio se je autobus. Javili su se ljudi ki još nisu bili onde, a naš odmor durao je od 12. do 16. septembra.

Sunce je teplo svitilo kad smo došli. Panorama je bila lipa, zelena, brigi su bili lipi. Ali kad smo došli bliže mjestu Vlašići, onda su ljudi rekli, kamo smo je donesli. Kameki, kameki, pustina. Tiho su sidili va autobusi, ali znali su da će dojti i lipša panorama.

Jako smo se svi veselili kad smo vidili zgradu Zavičaja. Trudni smo bili od 650 kilometarov putovanja. Zgrada Zavičaja je ponovljena, lipa, bijela.

Drugi dan imali smo izlet u Nin i Zadar. U Ninu smo se šetali i pogledali kako djeladu radniki zi soli. Zadar nam pokaže svenek drugi obraz. Blizu orguljam postavljen je jako lip i velik brod. Čudami su fotografirali sve ča su vidili. Došao je novi dan, kad smo bili u Pagu. Interesantne su bile uske ulice. Otpodne smo se doma počinuli. Zatim nas je čekalo more. Do večera smo se kupali. Treti dan je curilo. Seli smo se skupa i pominali se o Hrvatskoj. Kad je posvitilo sunce, hrabri ljudi su se kupali. Po večeri smo si pripravili pakete za domom putovanje. Ovi su naši lipi dani bili na Pagu.

Marija Nović-Štipković

Od Brlobaša do Drvljanaca i natrag

U organizaciji Hrvatske samouprave Brlobaša okupilo se dvadesetak ljubitelja bicikala koji su išli na biciklističku turu od Brlobaša do Drvljanaca i nazad. Dan je protekao u druženju, a lijepo vrijeme koje je grijalo podravsku „bentu“ 8. listopada bilo je pravi odmor za dušu. Nakon povratka u Brlobaš sudionici biciklističke ture nastavili su druženje u mjesnom domu kulture uz izvrstan perkelt koji su skuhalo Barnabás Pavlekovič i Zoltán Dudás, reče nam predsjednica Hrvatske samouprave Brlobaša Piroška Dudás.

PODRAVINA I MIKLEUŠ – Općina Mikleuš u povodu blagdana sv. Terezije Avilske slavila je Dan općine. Program obilježavanja odlikovalo je obilje pjesme, plesa i običaja, a nasdave zabave uz dobro znanu Ceciliju & Pozitiv te sastav Zlatne Strune. Održana je VI. smotra folklor pod nazivom „Pjesmom i plesom u jesen“. Na njoj je sudjelovalo ukupno deset KUD-ova iz raznih krajeva Hrvatske kao i gosti iz Mađarske. Naime, pod vodstvom Kristine Gregeš Pandur nastupio je Ženski pjevački zbor „Korjeni“ iz Martinaca uz pratnju Podravskih tamburaša.

FOTO: RADIOSLATINA, HR

LUKOVIŠĆE – U organizaciji Hrvatske samouprave Brlobaša organizirana je jesenska biciklistička tura za sve zainteresirane. Krenulo se iz Lukovišća i vozilo se do Martinaca te preko Brlobaša natrag u Lukovišće. Druženje je nakon povratka nastavljeno zajedničkim ručkom.

FOTO: ESTER BORBAS

Druženje veterana na martinačkom Cretiću

Kako donosi društveni profil Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu, 8. listopada u Martincima je odigrana prijateljska nogometna utakmica veterana NK-a „Zrinski“ iz Martinaca i NK-a „Kožino“ iz Zadra na nogometnom igralištu u martinačkom Cretiću. Nogometne momčadi na početku susreta pozdravili su generalni konzul Drago Horvat i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Pobjedila je momčad NK-a „Kožino“ rezultatom 2 : 1. Utakmica je odigrana u povodu Dana Hrvatskog sabora.

FOTO: GENERALNI KONZULAT RH

Što bismo bez njih? – 9. studenog obilježavamo Međunarodni dan izumitelja

Više ne možemo zamisliti svoj život bez struje, telefona, automobila, računala i mnogih drugih izuma koji su srasli s našim svakodnevnim životom. Možda je najstariji izum ili otkriće bila vatra. Najranija upotreba vatre zabilježena je prije otprilike 2 milijuna godina, a njezina raširena upotreba počinje oko 125 tisuća godina prije Krista. Vatra nam je dala toplinu, zaštitu i dovela je do niza mnogih drugih bitnih izuma i vještina, primjerice kuhanja, koje nam je dalo mogućnost upotrebe raznih namirnica koje su nam hranile mozak. Ljudski je mozak tako redom izumio još mnogo stvari koje su mu olakšale život.

- **Kotač** – izumljen je u Mezopotamiji oko 3500. godine prije Krista i upotrebljavao se u izradi keramike. Tek je 300 godina poslije kotač stavljen na kola i počelo je razdoblje dotad neviđene mobilnosti.
- **Metalni čavao** – najstariji je pronađen u drevnom Egiptu, a datira oko 3400. godine prije Krista.
- **Kompas** – nužan je za istraživanje planeta, a prvi je napravljen između 300. i 200. godine prije Krista u Kini.
- **Papir** – izumljen je oko 100. godine prije Krista u Kini, a bio je ključan predmet koji je pridonio zapisivanju i razmjeni ideja.
- **Barut** – izumljen je u Kini u devetom stoljeću, „zaslužan“ je za ratove kakve danas poznajemo i odigrao je važnu ulogu u razvoju vojne tehnologije.
- **Tiskarski stroj** – izumio ga je Nijemac Johannes Gutenberg 1439. godine. Tiskarski stroj temelj je proizvodnje tiskanih medija u modernom dobu. Napravio je pravu revoluciju u širenju znanja i ideja.
- **Struja** – u današnjem njezinu obliku izmislili su je mnogi veliki umovi tijekom povijesti, a mnogi smatraju da najveće zasluge za struju kakvu danas poznajemo možemo pripisati Benjaminu Franklinu.
- **Parni stroj** – izrađen je između 1763. i 1775. godine, izumio ga je škotski izumitelj James Watt i tako praktički pokrenuo industrijsku revoluciju.
- **Telefon** – unio je revoluciju u ljudsku komunikaciju, a prvi patent pripisuje se izumitelju rođenu u Škotskoj Alexanderu Grahamu Bellu.
- **Cjepivo** – zaslužno je za suzbijanje mnogih bolesti i produljenje ljudskog života. Prvo cjepivo napravljeno je za velike boginje, a razvio ga je Edward Jenner 1796. godine. Najzaslužniji za upotrebu cjepiva u medicini francuski je kemičar i biolog Louis Pasteur, koji je 1885. razvio cjepivo za bjesnoću.

POZNAJEŠ LI HRVATSKE IZUMITELJE? Spoji ime izumitelja s njegovim izumom!

Za pametne
i pametnice

1. David Schwarz	A) MP3 player
2. Nikola Tesla	B) daktiloskopija
3. Faust Vrančić	C) neponovljivost otiska
4. Eduard Slavoljub Penkala	D) torpeda
5. Ivan Vučetić	E) radio, transformator
6. Ivan Vukić Lupis	F) brzinomjer
7. Josip Belušić	G) nalivpero s čvrstom tintom
8. Franjo Hanaman	H) žarulja s volframom
9. Ivan Vučetić	I) padobran
10. Tomislav Uzelać	J) zračni brod

- **Automobil** – potpuno je promijenio način na koji putujemo, a s tim i izgled naših gradova. U svojoj modernoj formi automobili su izumljeni u 19. stoljeću, a izum prvog funkcionalnog automobila pripisuje se Nijemcu Karlu Benz u 1885. godine.

- **Zrakoplov (avion)** – izumila su ga braća Wright 1903. godine, a kad su se ljudi vinuli u zrak, i putovanja su postala mnogo brža te je cijeli svijet odjednom postao manje mjesto.

Dan sela i berbe u Keresturu

U Keresturu Kulturno društvo „Kerestur“ već nekoliko godina priređuje Berbenu povorku, a ovaj put priredba je održana u sklopu Dana naselja 1. listopada. Zainteresirane i posjetitelje priredbe dočekali su mnogobrojni programi – od sportskih i gastronomskih do kulturnih. Dan sela i berbe otvorili su počasni građanin mjesta prof. dr. Károly Gadányi, načelnik Kerestura Róbert Polgár i predsjednica društva Erzsébet Deák Kovács.

Pomurje kao kraj tik do Mure jest ravničarsko, no kako se udaljamo od rijeke, nađu se pitomi brežuljci na kojima pomurski Hrvati uzgajaju vinovu lozu. Keresturci imaju vinograde na Belezančanskoj gori i na Boni gori, a njihovi su vlasnici sad zadovoljni jer se upravo završavaju radovi asfaltiranja ceste do vinograda zahvaljujući projektu koji podupire Europska unija. Berbena povorka uz glazbu i pjesmu obilazila je sve ulice naselja kako bi se okupila kod Hrvatske zavičajne i spomen-kuće, gdje su sve sudionike čekale žene s ukusnim jelima i pićima. Profesor Gadányi na kajkavskom se dijalektu obratio okupljenima: „Lep je denešni den, čovek se zmisli kak je bilo da smo mi bila deca. Komaj smo čakali jesen, išli smo gorice brat, trgali smo kuruzu, trebili, čakali i školu.“ Prisjetio se nekadašnjih običaja, berbe i drugih jesenskih radova te pohvalio djelovanje Kulturnog društva „Kerestur“, koje njeguje te običaje kako bi ih i mlađi naraštaji upoznali. Kod zavičajne kuće u tzv. vrtu vilenjaka zasađene su autohtone vrste, pa su posjetitelji mogli kušati i crnu nohu od koje će članice društva izraditi mirišljavi pekmez. Na maloj pozornici nastupili su plesači skupina „Mura Dance“ i Kaniža ansambla, a članice pjevačkoga

Branje grožđa

zboru iz Fičehaza dočarale su stare pomurske popevke koje su i nekada popevale u vinogradima. Među članicama pjevačkog zbora najduže pjeva teta Aranka Láncos.

„Već 25 let popevlem vu našem zboru, fnogi nisu već znami, već nega skim se spominate. Teško mi je kaj se zgubi hrvatska reč. Već sam dagda se spominamo, skorom nišče ne zna vu našem seli, zabili su već, nega skime se spominati, zato mi je lepo kaj išče hrvatski popevlemo. Jako mi je lepo da nosimo flaku, mislim kaj zotem se mi Hrvati moramo štimate“, rekla je članica fičehaskog zbora teta Aranka.

Program se nastavio na velikoj pozornici blizu doma kulture, gdje su nastupala i djeca iz dječjeg vrtića, Tamburaški sastav „Pomurske žice“, plesna skupina iz Mlinaraca i drugi izvođači. U sklopu programa održana je primopredaja staze za adrenalinske bicikliste te su održani razni biciklistički programi za djecu kao i natjecanja u kuhanju. *Beta*

Članice pjevačkoga zbora iz Fičehaza

Utrka „Zrinski“ u Keresturu

Tradicionalna Spomen-utrka „Zrinski“ u organizaciji keresturske Osnovne škole „Nikola Zrinski“ i Udruge Zrinskih kadeta održana je 24. rujna s vrlo lijepim brojem sudionika. Natjecalo se ukupno 97 trkača od predškolske do seniorske dobi, a došli su iz samog Kerestura, Serdahela i okolnih mjesta: Preloga, Trkačkog kluba Kaniže i Krapine. Svi sudionici nagrađeni su medaljom, a oni najbolji posebnim medaljama, diplomom i lovorovim vijencem. Čestitke svim sudionicima koji su pretrčali polumaraton, četvrtmaraton, osminu maratona i tako doprinijeli spomenu Zrinskih i svojem zdravlju!

Sudionici Spomen-utrke „Zrinski“

VIII. Šokački piknik u Vršendi

U organizaciji Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata i Hrvatske samouprave Vršende priređen je Šokački piknik. Ovogodišnja priredba okupila je nekoliko društava: HFD „Sesvečice“ iz Podravske Sesveta, KUD „Kolo“ iz Narda, KUD „Tanac“ iz Pečuha i vršendsku Plesnu skupinu „Bubice“. S HFD-om „Sesvečice“ iz Podravske Sesveta Vršendu je posjetio i načelnik Podravske Sesveta Mladen Sitek.

HFD „Sesvečice“ došao je u Vršendu posredstvom Hrvatske matice iseljenika. „Uskoro u Podravske Sesvete putuje jedan naš hrvatski KUD iz Baranje“, reče nam predsjednica Udruge baranjskih Hrvata Marijana Balatinac.

Na samom početku programa, nakon što je u ime domaćina goste i uzvanike pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Vršende Marijana Balatinac, nazočnima se obratio glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga pozivajući ih na iskazivanje narodnosne pripadnosti pri popisu stanovništva koji je u tijeku. Među uzvanicima bili su generalni konzul Drago Horvat, konzul savjetnik Neven Marčić, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i predsjednik HDS-a Ivan Gugan, kazuju organizatori.

Nakon kulturnog programa najboljim natjecateljima u kuhanju uručene su nagrade za postignute rezultate u kuhanju perkelta od svinjskog mesa. Na natjecanju je sudjelovalo osam ekipa: iz Kukinja, Birjana, Bremena, Narda, Mišljena, Nyárád, Ribičko društvo „Linjak“ iz Topolje i jedna vršendska ekipa. Organizatori posebno zahvaljuju ženama iz Mišljena koje su pekle izvrsne langošice. A tko je skuhao najbolji perkelt? Treće mjesto pripalo je ekipi Kukinja na čelu s Đurom Tarađijom, drugo ekipi Mišljena na čelu s Mišom Udvarcem i Noelom Perjašem, a prvo ekipi Ribičkog društva „Linjak“ iz Topolje na čelu sa Stipom Topalovom. Za perkelt su organizatori svakoj ekipi osigurali 6,5 kilograma mesa, tako da su kuhari uspjeli nahraniti dvjestotinjak ljudi.

Nakon kulturnog programa i blagovanja za dobro raspoloženje nazočnih brinuli su se svirci Orkestra „Orašje“.

Dogovorene su i nove suradnje. Naime, vršendski Hrvati već više godina surađuju s KUD-om iz Narda te je dogovoreno gostovanje Plesne skupine „Bubice“ 15. listopada u Nardu. Vršendska plesna skupina koju vodi Dora Balatinac ponos je vršendskih Hrvata. Okuplja tridesetak članova i djeluje u dvjema sekcijama:

KUD „Tanac“

Najbolji kuhari

dječjoj i omladinskoj. Svi su članovi iz Vršende, a rad skupine u potpunosti pomaže Hrvatska samouprava Vršende koja osigurava nošnju i sve što je potrebno za nesmetan rad. Na repertoaru skupina ima brojne koreografije domalo svih hrvatskih subetničkih skupina u Mađarskoj, a plešu i mađarske i njemačke plesove. Ipak, najviše vole plesove šokačkih Hrvata.

Za program ovogodišnjeg Šokačkog piknika Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata dobila je potporu Fonda „Gábor Bethlen“ od 300 000 forinti, dok je ostale troškove iz svojeg proračuna pokrila Hrvatska samouprava Vršende.

Branka Pavić Blažetin

Buševac – središte glazbenog svijeta

Međunarodni festival tradicijskih glazbala 1. listopada u Buševcu okupio je 80-ak izvođača, svirača i sviračica iz Hrvatske, Mađarske, Češke, a i iz Costa Rica i Meksika. Posjetitelji su ponovno uživali u nevjerojatnim zvucima tradicijskih instrumenata – nekih poznatih i nekih manje poznatih ručno rađenih instrumenata i naprava. Bilo je tu svega: od prepoznatljivih gajdi, dudu i jedinki te tamburaških instrumenata pa sve do cimbalu, raznih instrumenata domaće izrade (od pomagala u berbi poput brente ili kante), pa do trombona, trube ili pak magareće čeljusti. Među izvođačima bio je i Andor Végh iz Mađarske. Prava je hodajuća enciklopedija Andor Végh, multiinstrumentalist, profesor i ljubitelj etnologije, narodne glazbe i tradicijskih instrumenata iz Mađarske koji je svoj najvrjedniji instrument, okarinu, prije nekoliko godina nabavio na sajmu antikviteta u Čiču. Végh je predstavio povijesno, kulturno i zvučno bogatstvo gajdi, okarine, drvene pastirske frule ručne izrade bez rupa i publici ispričao bogatu povijest još kojeg instrumenta. Végh je tijekom Festivala održao i višednevni seminar sviranja gajdi, a njegovi polaznici također su se predstavili publici, donosi portal VGOnline (velikagorica.com). Iz Mađarske je na festival pristigao i „Ifjú Dudlisták“, glazbeni trojac na dudama, frulama i Hurdy-gurdiju, gudačkom instrumentu koji proizvodi zvuk pomoću kotačića koji se okreće rukom i trlja o žice. Kotač funkcionira poput gudala za violinu, a pojedinačne note svirane na instrumentu zvuče slično kao zvukovi violine.

TOPOLJA – U organizaciji topoljskog Športskog ribolovnog društva „Linjak“ u Topolji je 8. listopada održano ribičko natjecanje „Kup Linjak“. Pecalo se udicom na plovak na natjecateljskoj stazi na topoljskom Dunavcu. Natjecalo se sedam tročlanih ekipa, među njima i ekipe iz Nyáráda i Vršende, s kojima Športsko ribolovno društvo „Linjak“ iz Topolje održava prijateljske veze, kao i Udruga baranjskih Hrvata, obavijestio nas je predsjednik Hrvatske samouprave Nyáráda Đuro Perović.

Ribiče je vrijeme poslužilo, bilo je sunčano i ugodno. Od ribe je prevladavao kucin (pastat, cvergl) te je bilo ulovljeno nešto deverike, bodorke, bandara, a „oš, neš“, dođe i peš... Druženje je bilo pravo i nije nedostajalo šala, pošalica i smijeha. Ekipno su bili najbolji domaćini iz ŠRD-a „Linjak“, a lovilo se i pojedinačno. Iz Nyáráda i Vršende došlo je petnaestak prijatelja, što ribiča što promatrača. U ekipi Nyáráda bili su Roland Papp, Armin Fišer i Zoltán Botor, a u ekipi Vršende Ivo Balatinac, Mate Balatinac i Viktor Varga.

PEČUH – Gradsko kazališta Požega 14. listopada gostovalo je u Hrvatskom kazalištu Pečuh s predstavom „Guja u njedrima“. „Guja u njedrima“ kazališni je tekst poznatog i svjetski priznatog autora Alana Ayckbourn koji je napisan 2002. godine i na zanimljiv i intrigantan način donosi dojmljivu i slojevitu priču, studiju obiteljskih odnosa triju žena kompleksna i „pomaknuta“ karaktera. U izazovnim glumačkim interpretacijama uz crni humor i u duhu napetog psihološkog trilera pratimo potpuno neočekivane smjerove, zaplete i rasplete. Redatelj je predstave Rajko Minković, a uloge je povjerio glumicama Ines Bojanić, Jasni Palić Picukarić, Hani Hegedušić i Ružici Maurus.

GRAZ – Profesor s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu i doktorand na studiju Znanosti o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studija kulture na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Vjekoslav Blažetin od 29. rujna do 1. listopada sudjelovao je na konferenciji mladih slavista (18th Young Forum of Slavic Literary Studies), koja je održana na Institutu za slavistiku Sveučilišta u Grazu. Održao je predavanje na engleskom jeziku pod naslovom „What is an author in socialist discourse?“ („Što je autor u socijalističkom diskursu?“). Na toj međunarodnoj slavističkoj konferenciji na dvadeset panela sudjelovalo je sedamdesetak mladih istraživača i doktoranada sa sveučilišta diljem Europe i iz zemalja bivše Jugoslavije.